

Conjunctuurenquête Nederland

Tweede kwartaal 2018

Record aantal ondernemers verwacht toename personeel

Voorwoord

Dit rapport bevat de belangrijkste uitkomsten van de Conjunctuurenquête Nederland van het tweede kwartaal 2018.

De Conjunctuurenquête Nederland brengt voor het Nederlandse bedrijfsleven vier keer per jaar de belangrijkste ontwikkelingen en verwachtingen in kaart, uitgesplitst naar regio, bedrijfstak en bedrijfsgrootte. De resultaten vormen de basis voor het 'Ondernemersvertrouwen Nederland'. Deze samenvattende stemmingsindicator geeft de richting aan waarin de Nederlandse economie of specifieke bedrijfstakken zich waarschijnlijk zullen ontwikkelen.

Samenwerking

De Conjunctuurenquête Nederland is een gezamenlijk onderzoek van CBS, de Kamer van Koophandel, EIB, MKB Nederland en VNO-NCW, met de steun van het Ministerie van Economische Zaken. Doel van de samenwerking is completere informatie over het niet-financiële bedrijfsleven te vergaren tegen minder administratieve lasten.

Kwaliteit

Het proces voor de totstandkoming van de Conjunctuurenquête Nederland (COEN) is ISO-gecertificeerd. Deze certificering is een bevestiging dat aan zeer hoge kwaliteitseisen wordt voldaan.

Saldo's

Deze rapportage werkt met saldo's. Een saldo ontstaat door het percentage ondernemers dat zijn ervaring of verwachting als

negatief ziet, af te trekken van het percentage dat een positieve ervaring of verwachting meldt. Als bijvoorbeeld 10 procent van de ondernemers een dalende omzet had en 20 procent een stijgende omzet, ontstaat een saldo van +10 procent. Het saldo geeft in één oogopslag weer of de stemming onder ondernemers positief of negatief is en in welke mate.

Seizoenpatronen

Bij de interpretatie van de cijfers dient rekening te worden gehouden met seizoeninvloeden. Deze spelen bij sommige variabelen een rol, zoals bij omzetten in de landbouw en horeca. Om een uitkomst in een beter perspectief te kunnen plaatsen, verdient een vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder om die reden de voorkeur boven een vergelijking met een kwartaal eerder. Voor het samenstellen van de indicatoren van het ondernemersvertrouwen, worden de onderliggende variabelen wél gecorrigeerd voor seizoenpatronen. Hierdoor kan het vertrouwen elk kwartaal worden vergeleken met een eerder kwartaal.

Het niet-financiële bedrijfsleven

Het niet-financiële bedrijfsleven is een samentelling van secties **A** Landbouw, bosbouw en visserij, **B** Winning van delfstoffen, **C** Industrie, **F** Bouwnijverheid, **G** Groot- en detailhandel; reparatie van auto's, **H** Vervoer en opslag, **I** Logies-, maaltijd- en drankverstreking, **J** Informatie en communicatie, **L** Verhuur van en handel in onroerend goed, **M** Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening, **N** Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening, **R** Cultuur, sport en recreatie, **S** Overige dienstverlening.

Waarneemperiode

De gegevens voor deze publicatie zijn verzameld in de maand april 2018.

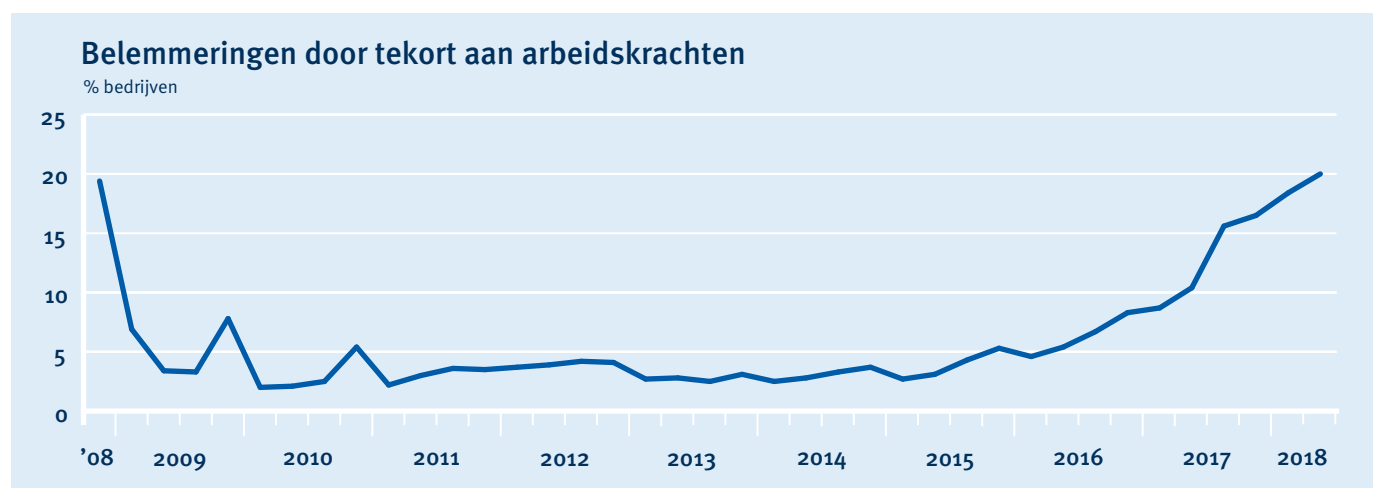
Dit rapport is gepubliceerd op 17 mei 2018. Het rapport van de Conjunctuurenquête derde kwartaal 2018 wordt op 16 augustus 2018 gepubliceerd op www.ondernemersplein.nl/COEN/

Record aantal ondernemers verwacht toename personeel

Ondernemers verwachten in de komende maanden het personeelsbestand te kunnen uitbreiden. Per saldo voorziet 20,8 procent van hen in de periode april-juni meer personeel aan te trekken. Het meest positieve signaal gaven bouwbedrijven af, waar per saldo 31,9 procent van de ondernemers in de bouw een groeiend personeelsbestand verwacht.

Door de economische groei hebben bedrijven meer personeel nodig. Steeds meer ondernemers ervaren belemmeringen in hun bedrijfsactiviteiten door een tekort aan geschikte arbeidskrachten. Per saldo bij 20 procent van de bedrijven is dit het geval. Sinds de start van de waarneming in 2008 werden er niet eerder zoveel bedrijven gehinderd door personeelstekort.

Bron: CBS, EIB, KvK, MKB Nederland en VNO-NCW

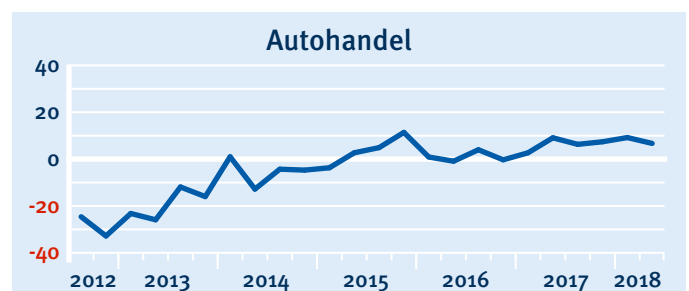
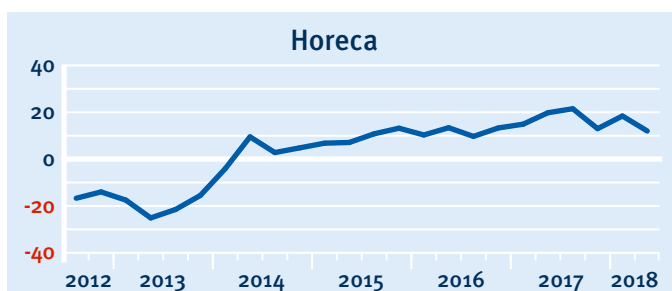
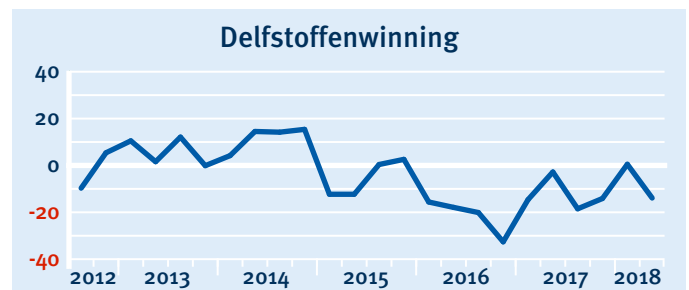
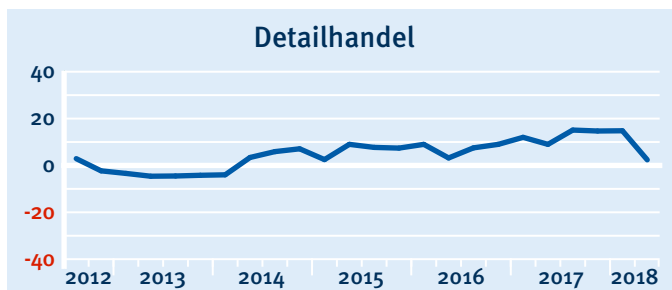
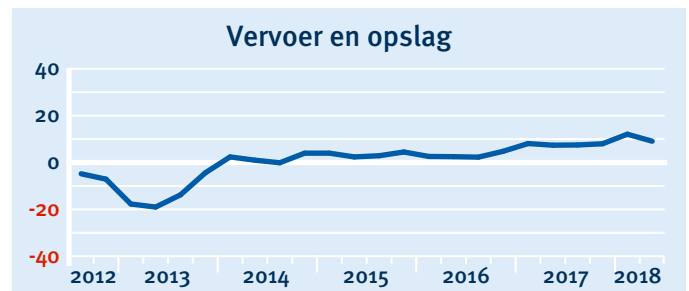
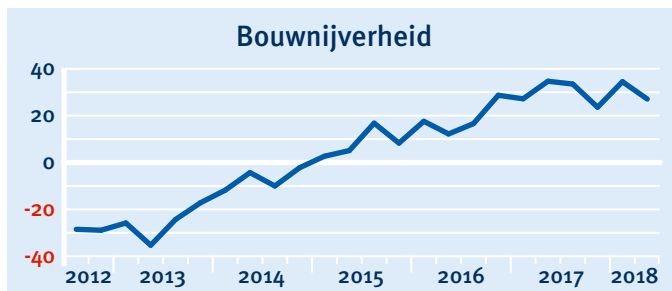
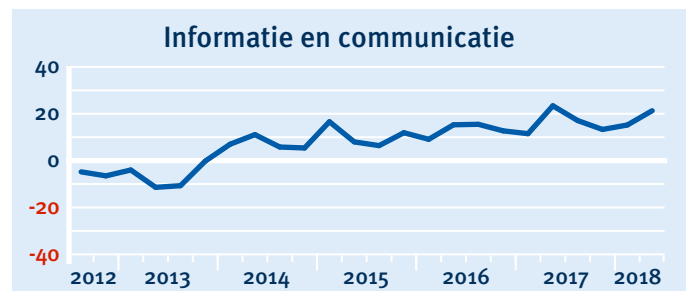
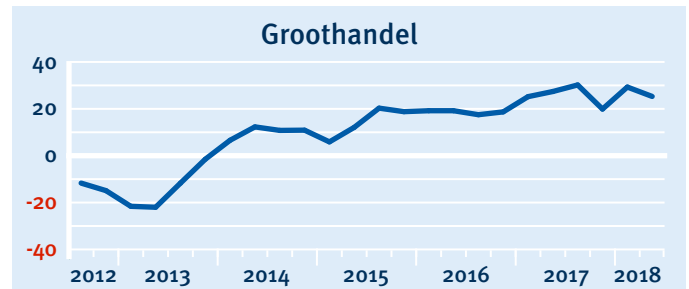
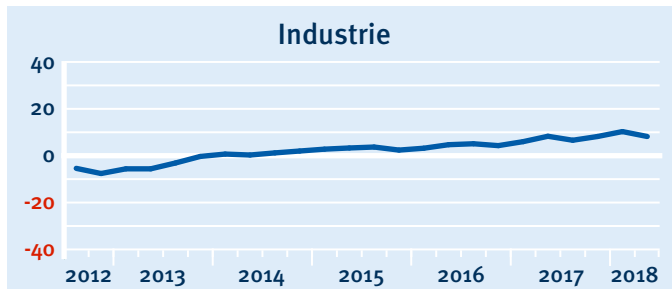
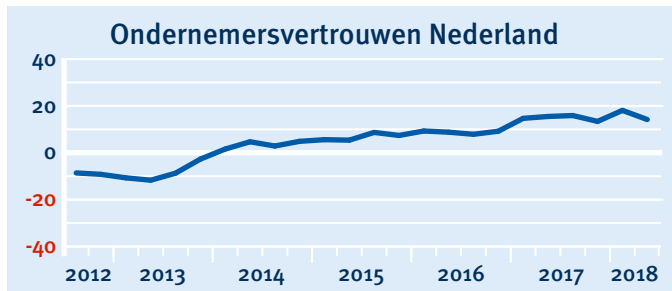
Verder in deze rapportage:

- **Ondernemers minder positief** pagina 5
- **Ondernemersvertrouwen iets minder hoog** pagina 7
- **Uitgelicht: werkgelegenheid en detailhandel** pagina 8
- **Uitgelicht: bouwnijverheid** pagina 9
- **Regionale verwachtingen** pagina 10

Ondernemersvertrouwen per sector

Uitkomsten tweede kwartaal 2018

Bron: CBS, EIB, KvK, MKB Nederland, VNO-NCW
Kijk voor meer detailinformatie op StatLine

Ondernemers minder positief

Het ondernemersvertrouwen, de stemmingsindicator van ondernemend Nederland, staat aan het begin van het tweede kwartaal op 14,2. Daarmee komt de indicator 3,9 punt lager uit dan in het eerste kwartaal van dit jaar. Toen bereikte het ondernemersvertrouwen het hoogste niveau sinds de start van de meting in 2008. Ondanks de daling bevindt het ondernemersvertrouwen zich nog steeds op een historisch hoog niveau. De ondernemers in de bouwnijverheid zijn het meest gunstig gestemd. De delfstoffenwinning is de enige sector waar het ondernemersvertrouwen negatief is. In nagenoeg alle sectoren lag het vertrouwen iets minder hoog dan een kwartaal eerder. Alleen in de branches informatie en communicatie alsmede verhuur en handel van onroerend goed nam het vertrouwen toe.

Bouwbedrijven meest gunstig gestemd

Aan het begin van het tweede kwartaal komt het ondernemersvertrouwen in de bouw uit op 27,1. Hoewel deze indicator ruim 7 punten lager is dan een kwartaal eerder, is de bouwsector nog steeds het meest gunstig gestemd van alle sectoren; evenals in de vorige zes kwartalen het geval was.

Veel vertrouwen bij groothandelaren

Groothandelaren zijn ook aan het begin van het tweede kwartaal gunstig gestemd. De vertrouwensindicator in die sector is, ondanks de daling met vier punten, het op één na hoogste (25,3). Met name de gunstige omzetontwikkeling en -verwachting liggen hieraan ten grondslag. De ondernemers in de groothandel verwachten een groei van de werkgelegenheid in hun sector. Per saldo ruim twintig procent van de ondernemers voorziet in de komende maanden een toename van het personeelsbestand.

Vertrouwen informatie- en communicatiesector verbeterd

Het ondernemersvertrouwen in de sector informatie en communicatie is verbeterd. Aan het begin van het tweede kwartaal lag de vertrouwensindicator ruim zes punten hoger dan een kwartaal eerder en kwam uit op 21,3. De gunstige ontwikkeling van de omzet in de afgelopen maanden en de verwachte verdere toename zijn de basis voor het positieve sentiment.

Ondernemersvertrouwen delfstoffenwinning negatief

In de delfstoffenwinning is het vertrouwen fors gedaald en uitgekomen op -13,9. De ondernemers zijn negatief gestemd over hun orderpositie en verwachten in de komende maanden een afname van de productieactiviteiten. Het economisch klimaat wordt als ongunstig beoordeeld en voor de komende maanden voorzien de ondernemers een krimp van de werkgelegenheid in hun sector. Per saldo verwacht 32,2 procent een afname van het aantal personeelsleden.

Hoogste vertrouwen in de bouw

Meer vertrouwen in sector verhuur en handel onroerend goed

Verhuurders van en handelaren in onroerend goed zijn aan het begin van het tweede kwartaal positiever gestemd. De stemmingsindicator voor hun branche verbeterde met ruim twee punten en kwam uit op 10,5. De ondernemers zijn gunstiger gestemd over het economisch klimaat dan een kwartaal eerder. Verder geven zij positieve signalen af over de gerealiseerde omzet en de omzetverwachting in de komende maanden.

Vertrouwen detailhandelaren doet stap terug

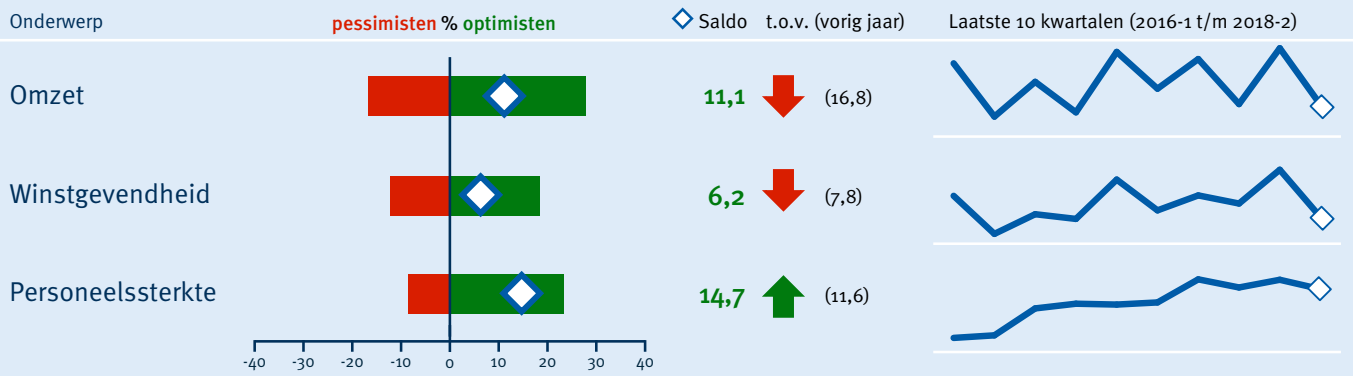
Detailhandelaren zijn aan het begin van het tweede kwartaal duidelijk minder positief dan een kwartaal eerder. De stemmingsindicator in die branche daalde van 14,8 naar 2,4. Met name de gerealiseerde omzet is daarvan de veroorzaker, volgens de ondernemers.

Dashboard Conjunctuurenquête Nederland

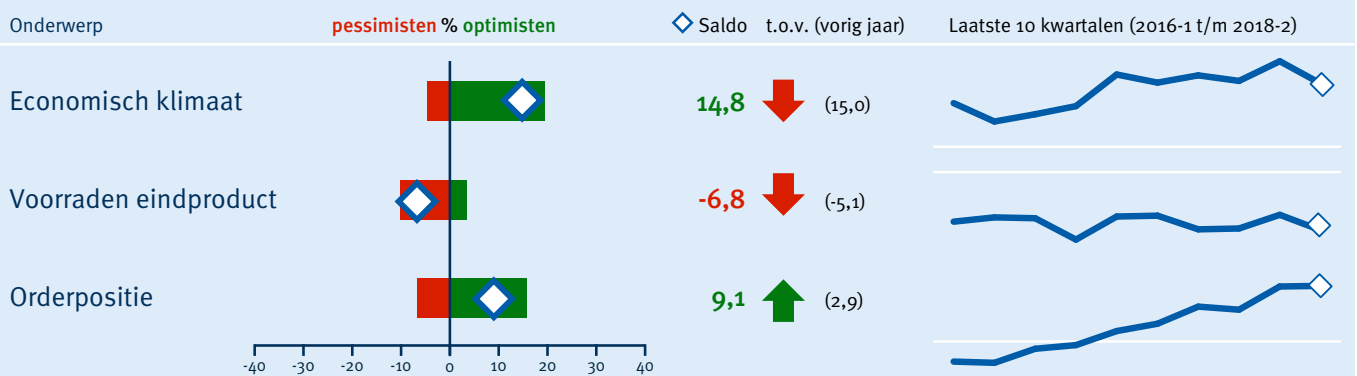
Uitkomsten tweede kwartaal 2018

Bron: CBS, EIB, KvK, MKB Nederland, VNO-NCW
Kijk voor meer detailinformatie op StatLine

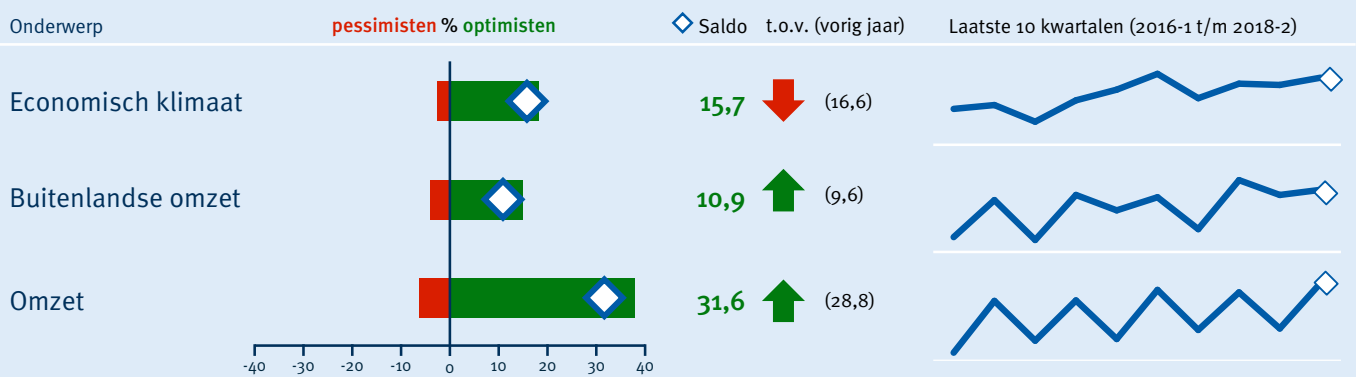
Ontwikkelingen eerste kwartaal

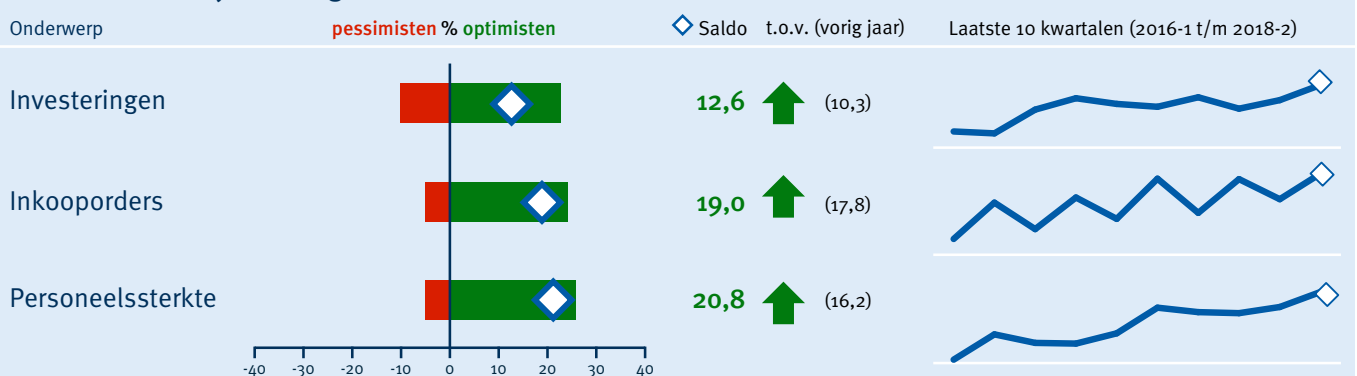
Beoordelingen van de ondernemer (begin van het tweede kwartaal)

Verwachte ontwikkelingen tweede kwartaal

Verwachte bedrijfsvoering tweede kwartaal

Ondernemersvertrouwen iets minder hoog

Net als het ondernemersvertrouwen is ook de teneur van het COEN-dashboard iets minder positief dan drie maanden geleden. Tegelijk zijn ondernemers over zowel de ontwikkelingen, de beoordelingen, de verwachtingen als de bedrijfsvoering nog steeds zeer positief gestemd.

Ontwikkelingen omzet minder positief dan vorig jaar

Ondernemers zijn over de omzet minder positief gestemd dan een jaar geleden. Desondanks is de omzet bij per saldo 11,1 procent van de ondernemers verbeterd in het afgelopen kwartaal. Ook voor de ontwikkeling van de winstgevendheid komt het saldo iets lager uit. Over de toegenomen personeelssterkte zijn ondernemers met een saldo van 14,7 zeer positief. Het saldo ligt lager dan drie maanden geleden, maar vergeleken met hetzelfde kwartaal vorig jaar is er sprake van een verbetering.

Oordeel economisch klimaat vergelijkbaar met vorig jaar

Ondernemers beoordelen het economisch klimaat minder positief dan drie maanden geleden. Ten opzichte van vorig

jaar is het oordeel hierover nagenoeg hetzelfde. Het aantal ondernemers dat positief oordeelt over de orderpositie is zo goed als gelijk aan het hoogtepunt van vorig kwartaal. Het aantal ondernemers dat zijn voorraden (te) groot vindt, is groter dan het aantal dat zijn voorraden als (te) klein beoordeelt.

Verwachtingen tweede kwartaal positief

De verwachtingen voor het tweede kwartaal zijn positief. Zowel voor de totale als de buitenlandse omzet wordt per saldo een groei verwacht. Vergeleken met hetzelfde kwartaal vorig jaar zijn meer ondernemers optimistisch. Ook de verwachtingen voor het economisch klimaat zijn positief.

Verwachtingen bedrijfsvoering op nieuw hoogtepunt

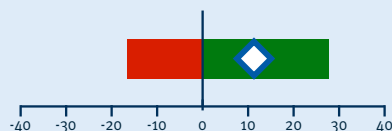
Het feit dat ondernemers over een aantal onderwerpen iets minder massaal positief zijn dan eerder, neemt niet weg dat de verwachtingen voor de investeringen, het aantal inkooporders en de personeelssterkte een nieuw hoogtepunt bereiken in het tweede kwartaal.

Ontwikkelingen eerste kwartaal

Onderwerp

pessimisten % optimisten

Omzet

◇ Saldo t.o.v. (vorig jaar)

11,1 ↓ (16,8)

Laatste 10 kwartalen (2016-1 t/m 2018-2)

Hoe lees ik het Dashboard Conjunctuurenquête Nederland?

Onderwerp: in de Conjunctuurenquête Nederland worden ondernemers naar hun oordeel gevraagd over verschillende onderwerpen. Er is een verschil tussen terugblikken op het vorige kwartaal en verwachtingen voor het huidige kwartaal. Hierdoor kan een onderwerp twee keer voorkomen in het dashboard. De koppen die boven de onderwerpen staan, geven aan of het om terugblikken of verwachtingen gaat.

Staafdiagram (pessimisten/optimisten): de vragen over de onderwerpen in het dashboard kunnen de ondernemers beantwoorden met verbetering, verslechtering, of onveranderd. In deze grafiek is het percentage optimisten (ondernemers die verbetering zien/verwachten) afgezet tegen de pessimisten (zij die verslechtering zien/verwachten). De witte ruit geeft het saldo hiervan weer.

Saldo: het saldo is het verschil tussen het percentage optimisten en het percentage pessimisten, dat ook terug te zien is in het staafdiagram. Positieve waarden (meer optimisten dan pessimisten) worden groen weergegeven, negatieve saldi (meer pessimisten dan optimisten) worden rood weergegeven.

T.o.v. vorig jaar: het saldo van hetzelfde onderwerp in hetzelfde kwartaal een jaar eerder is tussen haakjes weergegeven. Er is gekozen voor hetzelfde kwartaal een jaar eerder, om eventuele seizoeneffecten uit te sluiten. De groene pijl naar boven of rode pijl naar beneden geeft aan of er sprake is van respectievelijk een verbetering of verslechtering.

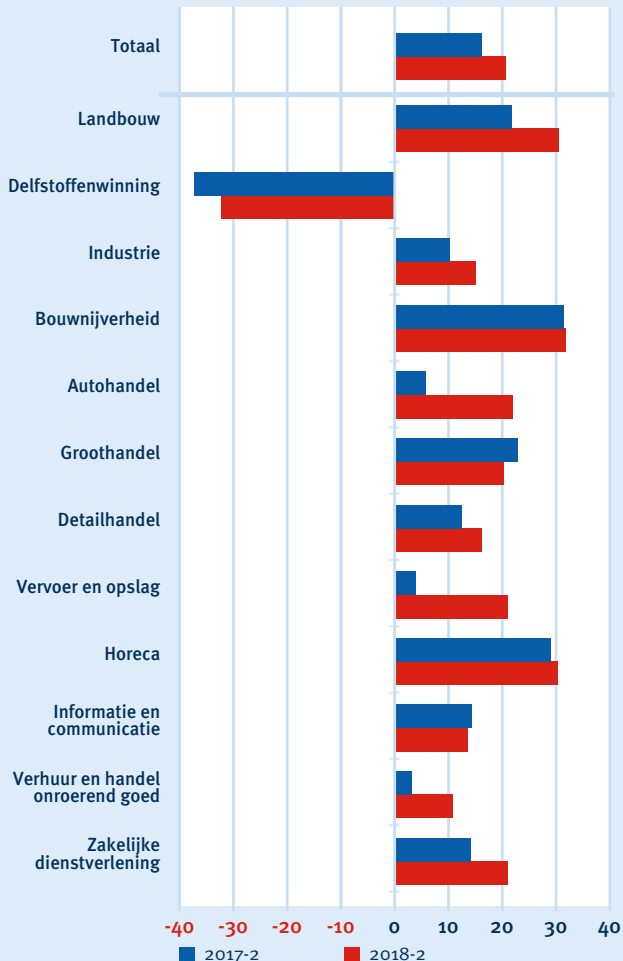
Lijndiagram (laatste 10 kwartalen): per onderwerp wordt de ontwikkeling in de laatste 10 kwartalen weergegeven. Hierop is geen seizoencorrectie toegepast. De witte horizontale lijn is de nullijn. Het saldo in het laatste kwartaal is met een witte ruit weergegeven.

Uitgelicht: werkgelegenheid en detailhandel

Bron: CBS, EIB, KvK, MKB Nederland, VNO-NCW
Kijk voor meer detailinformatie op Statline

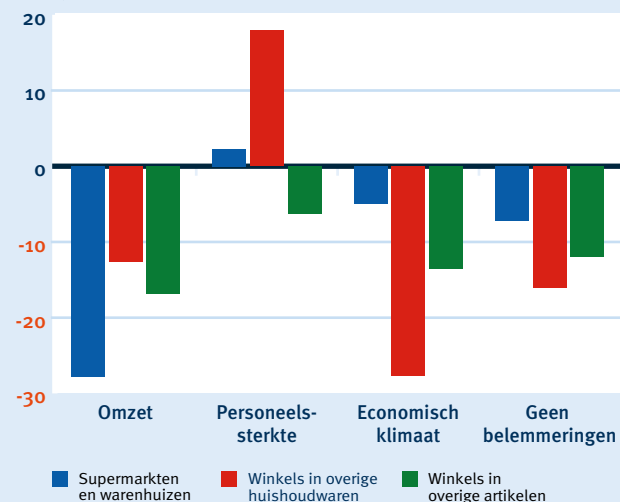
Verwachte ontwikkelingen personeelssterkte komende drie maanden

saldo % positieve en negatieve antwoorden

Mutaties 2e kwartaal 2018 t.o.v. jaar eerder

% bedrijven

Uitbreiding werkgelegenheid in de versnelling

Voor het tweede kwartaal van 2018 gaat de gunstige economische situatie hand in hand met de positieve verwachtingen over het personeelsbestand. Het toch al zeer gunstige saldo van het totaal aantal ondernemers dat aan het begin van het tweede kwartaal van 2017 een personeelstoename verwachtte (16,2%), is een jaar later ruimschoots ingehaald (20,8%).

Net als een jaar geleden zijn de verwachtingen voor de werkgelegenheid in alle sectoren positief, op één uitzondering na: de delfstoffenwinning. Wel is het beeld voor deze sector iets minder negatief dan vorig jaar. Verder lopen alleen in de sectoren groothandel en informatie en communicatie de verwachtingen (licht) achter ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2017. Er is hier echter nog steeds sprake van een (ruim) positief saldo van positief en negatief gestemde bedrijven.

Grote verbeteringen zijn te zien bij de landbouw, waar per saldo bijna 31% van de bedrijven een toename in het aantal personeelsleden voorziet. Een andere opvallende sector in dit opzicht is de autohandel: voor het tweede kwartaal van 2017 voorziet per saldo ruim 22% van de ondernemers voor de werkgelegenheid een gunstige ontwikkeling (vergeleken met +5,8 een jaar daarvoor). Maar ook vervoer en opslag springt in dit opzicht in het oog.

Minder vertrouwen in de detailhandel

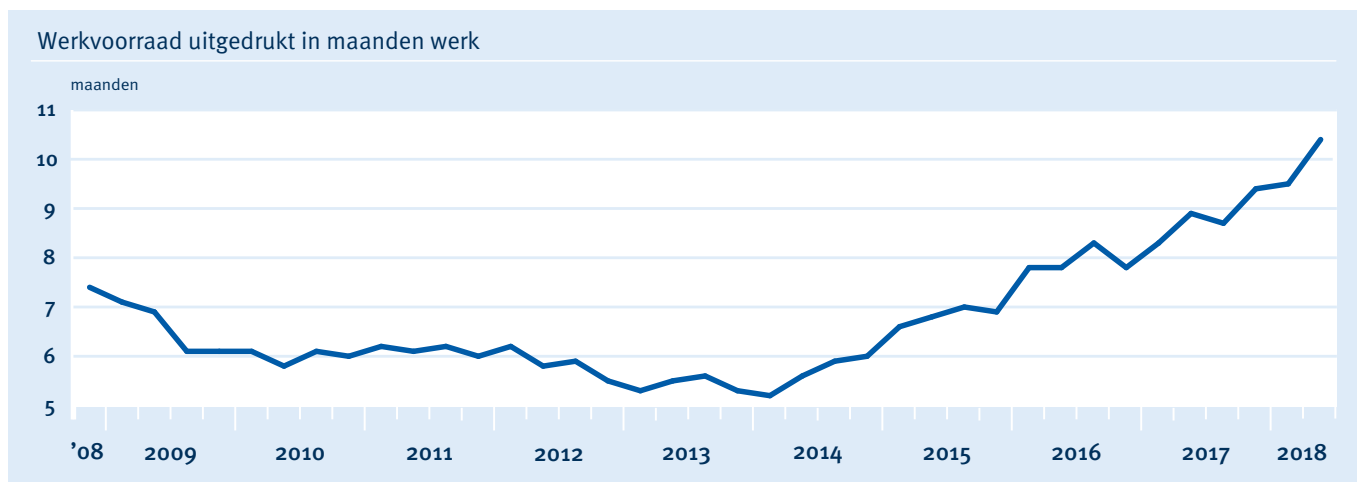
Het ondernemersvertrouwen in de detailhandel is verslechterd. Aan het begin van het tweede kwartaal lag de vertrouwensindicator ruim 12 punten lager dan een kwartaal eerder. Daarmee kwam het ondernemersvertrouwen uit op het laagste punt (2,4) sinds het tweede kwartaal 2014.

Tussen de deelsectoren van de detailhandel zijn verschillen te ontdekken. In vergelijking met een jaar eerder nam het sentiment over de omzet in het afgelopen kwartaal vooral af onder supermarkten en warenhuizen. Winkels in overige huishoudwaren zagen in het afgelopen kwartaal de personeelssterkte sterk toenemen. Daarentegen zijn de ondernemers in deze deelsector aanzienlijk minder positief gestemd over het economisch klimaat dan een jaar eerder. Winkels in overige artikelen zagen de winstgevendheid in het afgelopen kwartaal afnemen. De bedrijven in de detailhandel ervoeren ook meer belemmeringen dan een jaar eerder, mede door een tekort aan arbeidskrachten.

Uitgelicht: bouwnijverheid

Bron: CBS, EIB, KvK, MKB Nederland, VNO-NCW

Kijk op StatLine voor meer informatie over werkvoorraad en ondernemersvertrouwen.

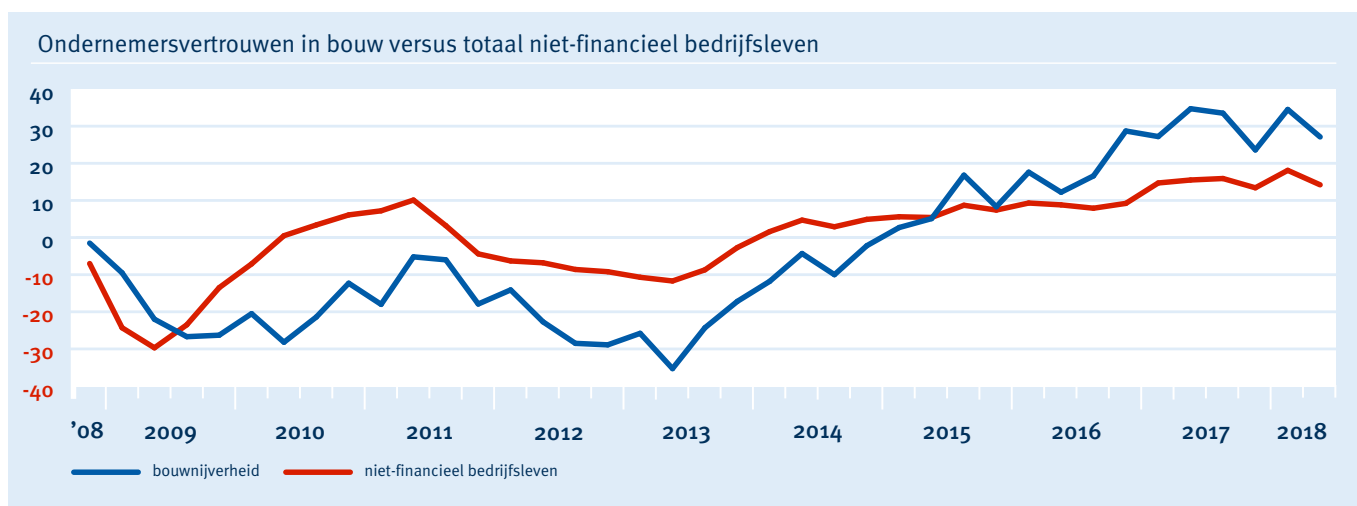

Orderportefeuille goed gevuld

Bouwbedrijven hebben in de afgelopen periode de orderontvangsten zien toenemen. In de eerste drie maanden van dit jaar steeg de orderinstroom, vergeleken met het voorafgaande kwartaal, bij 51,2 procent van de bedrijven en slechts 6,0 procent noteerde minder opdrachten. Per saldo kon dus 45,2 procent van de ondernemers meer orders bijschrijven. Bij 42,8 procent was de orderontvangst nagenoeg gelijk.

Deze ontwikkeling stemt de bouwbedrijven gunstig. Het oordeel over de orderpositie is dan ook ruimschoots positief. Per saldo beoordeelt 34,6 procent van de bedrijven de werkvoorraad als groot.

Als de opdrachten die de bedrijven op de plank hebben liggen, worden vertaald naar aantal maanden werk, dan blijkt dat de werkvoorraad aan het begin van het tweede kwartaal ruim 10 maanden is. De orderportefeuille is sinds begin 2014 nagenoeg onafgebroken gegroeid en verdubbeld van 5,2 maanden toen naar 10,4 maanden in het tweede kwartaal. Sinds de start van de waarneming in 2008 hadden bouwbedrijven niet eerder zoveel opdrachten liggen. De vraagtoename leidt volgens de ondernemers tot uitbreiding van het personeelsbestand. Per saldo 31,9 procent verwacht in de komende maanden meer personeel aan te trekken.

Ondernemersvertrouwen het hoogst in de bouw

De stemming onder de ondernemers in de bouw is, afgemeten aan het ondernemersvertrouwen, sinds het eerste kwartaal van 2015 onafgebroken positief. Aan het begin van het tweede kwartaal dit jaar kwam de stemmingsindicator weliswaar iets lager uit dan een kwartaal eerder, maar was met 27,1 het hoogst van alle sectoren in de COEN-meting. Al zeven kwartalen op rij

voert de bouw de ranglijst van het vertrouwen aan.

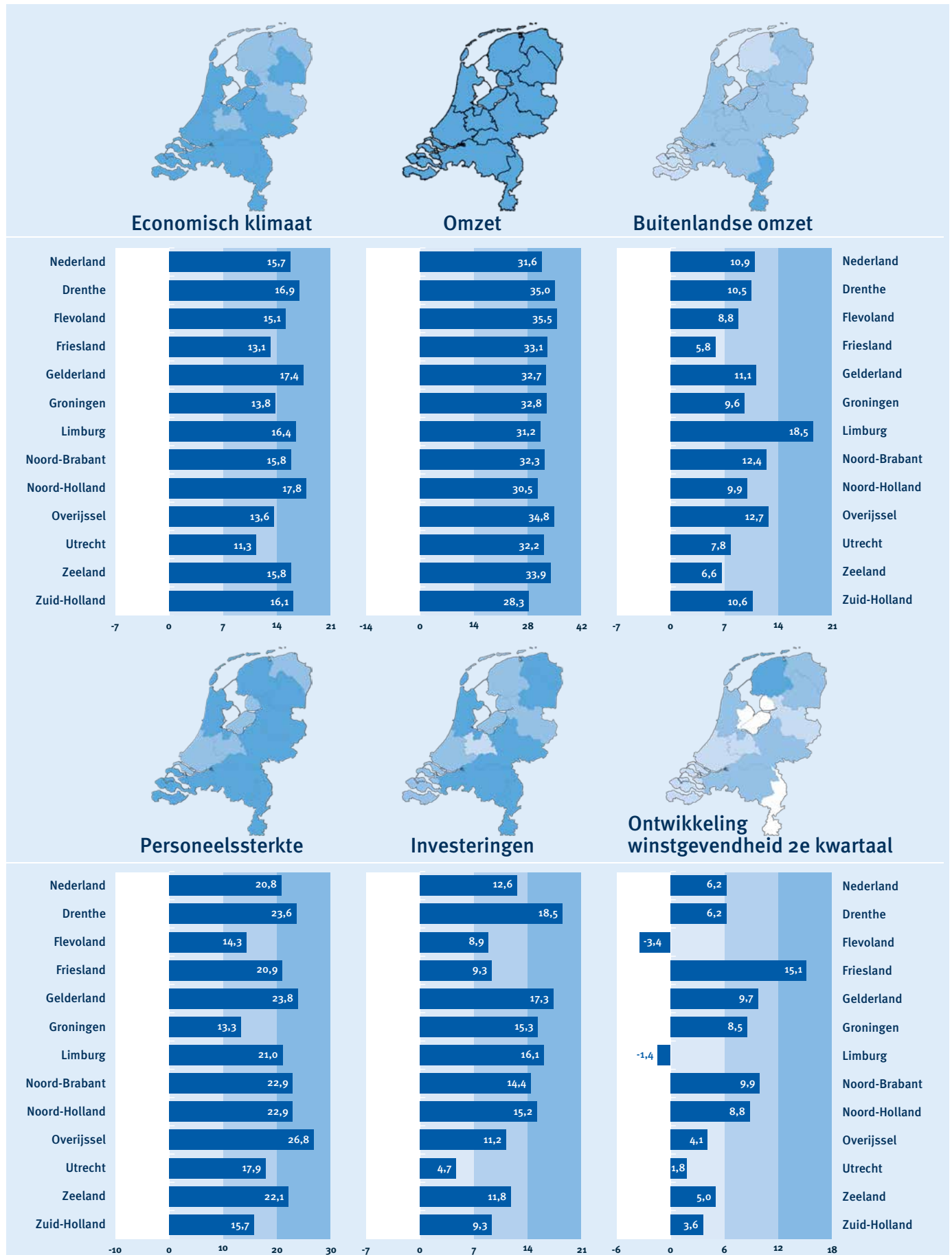
Medio 2013 bereikte het ondernemersvertrouwen in de bouwsector met -35,3 de laagste waarde tot nu en bleef daarmee fors achter bij het vertrouwen van het gehele bedrijfsleven. Sindsdien trad het herstel in en de laatste drie jaar ligt het vertrouwen in de bouw boven het gemiddelde van het gehele bedrijfsleven.

Verwachte ontwikkelingen bedrijfsleven per provincie

Uitkomsten tweede kwartaal 2018. Het betreft het verschil tussen de percentages optimisten en pessimisten per onderwerp, per provincie. Het betreffen vijf verwachtingen over het tweede kwartaal en een terugblik op de winstgevendheid in het eerste kwartaal.

Bron: CBS, EIB, KvK, MKB Nederland, VNO-NCW

Kijk voor meer detailinformatie op StatLine

Ondernemers in Gelderland meest positief gestemd

In Noord-Holland is per saldo het grootste aantal ondernemers positief in hun verwachtingen voor het economisch klimaat. Per saldo voorziet in die provincie 17,8 procent van de ondernemers een verbetering van het economisch klimaat in de komende drie maanden. In Nederland als geheel wordt dat per saldo door 15,7 procent van de ondernemers verwacht. Ook in onder meer Gelderland (+17,4), Drenthe (+16,9) en Limburg (+16,4) hebben een bovengemiddeld aantal ondernemers positieve verwachtingen met betrekking tot het economisch klimaat.

Vooraf gunstige omzetverwachtingen in Flevoland

Met een saldo van +35,5 is Flevoland de provincie met het grootste aantal ondernemers met een positieve omzetverwachting. Flevoland wordt op de voet gevolgd door Drenthe waar het saldo +35,0 bedraagt.

Landelijk verwacht per saldo 31,6 procent van de ondernemers een toename van de omzet. In Zuid-Holland zijn ondernemers het minst positief in hun omzetverwachtingen (+28,3).

Limburgse ondernemers meest positief over export

In Limburg zijn ondernemers met een positief saldo van 18,5 het meest optimistisch over de verwachte ontwikkeling van de buitenlandse omzet. In Nederland als geheel verwacht per saldo 10,9 procent van de ondernemers een toename van de omzet aan het buitenland. Overijssel (+12,7) en Noord-Brabant (+12,4) komen ook ruim boven het gemiddelde voor Nederland uit. In Friesland zijn de exportverwachtingen met +5,8 het minst positief.

Overijsselse ondernemers meest positief over werkgelegenheid

In Nederland als geheel voorziet per saldo 20,8 procent van de ondernemers een groei van de personeelssterkte in het tweede kwartaal van dit jaar. Overijssel (+26,8) en Gelderland (+23,8) steken het meest positief bij het landelijk gemiddelde af. In Groningen verwacht per saldo het laagste aantal ondernemers (+13,3) zijn personeelsbestand uit te breiden in de komende drie maanden.

Meer investeringsgroei in Drenthe

Landelijk verwacht per saldo 12,6 procent van de ondernemers een groei van de investeringen in het tweede kwartaal. In Drenthe zijn de investeringsverwachtingen met een saldo van +18,5 het hoogst gespannen, in Utrecht het laagst (+4,7).

Vooraf verdere toename winstgevendheid in Friesland

Door Friese ondernemers wordt het meest melding gemaakt van een positieve ontwikkeling van de winstgevendheid. Bij per saldo 15,1 procent van de ondernemers in Friesland is de winstgevendheid in het eerste kwartaal van 2018 toegenomen.

In Nederland als geheel kwam het saldo uit op +6,2. Flevoland (-3,4) en Limburg (-1,4) waren de enige provincies waar de ontwikkeling van de winstgevendheid per saldo negatief was.

Zeeuwse ondernemers bovengemiddeld positief over werkgelegenheid

De ondernemers in Zeeland verwachten in het tweede kwartaal meer personeel in dienst te hebben dan in het eerste kwartaal. Door per saldo 22,1 procent van hen is deze verwachting uitgesproken. Daarmee zijn de vooruitzichten voor de werkgelegenheid bovengemiddeld positief. Ook voor wat betreft het economisch klimaat en de omzet zijn de verwachtingen (iets) gunstiger dan het landelijk gemiddelde.

Overijssel meest positief over werk- gelegenheid

Kerntabel Ondernemersvertrouwen en Conjunctuurenquête Nederland

	Ondernemersvertrouwen			Verwachtingen voor het tweede kwartaal niet seizoengecorrigeerd saldopercentage bedrijven		
	2017 4e kwartaal	2018 1e kwartaal	2018 2e kwartaal	Omzet	Personeel	Economisch klimaat
Totaal bedrijfsleven	13,4	18,1	14,2	31,6	20,8	15,7
Delfstoffenwinning	-14,1	0,5	-13,9	-28,6	-32,2	-25,0
Industrie	8,2	10,3	8,2	20,7	15,2	10,3
Bouwnijverheid	23,6	34,5	27,1	57,6	31,9	29,6
Autohandel en -reparatie	7,4	9,2	6,7	13,9	22,0	9,7
Groothandel	19,9	29,3	25,3	37,2	20,3	22,0
Detailhandel	14,7	14,8	2,4	35,9	16,2	9,6
Vervoer en opslag	8,0	12,1	9,1	26,4	21,2	13,9
Horeca	13,0	18,4	12,0	34,2	30,5	18,9
Informatie en communicatie	13,3	15,2	21,3	32,5	13,6	12,3
Verhuur en handel onroerend goed	5,4	8,2	10,5	7,4	10,9	0,7
Zakelijke dienstverlening	17,0	20,9	17,4	26,9	21,2	16,7

Meer informatie op StatLine

Ondernemersvertrouwen

Conjunctuurenquête naar bedrijfstak

Conjunctuurenquête naar regio
(landsdeel/provincie/COROP)

Dit rapport verschijnt ieder kwartaal op ondernemersplein.nl/COEN. Wilt u meer informatie? Neem dan contact op met één van de COEN-partnerorganisaties:

www.cbs.nl 088 570 70 70
info@cbs.nl

www.eib.nl 020 205 16 00
eib@eib.nl

www.kvk.nl 088 585 15 85
kennisedesk@kvk.nl

www.mkb.nl 070 349 03 49
www.vno-ncw.nl wolthuis@vnoncw-mkb.nl

**ondernemers
plein**

VNO NCW